

VLINDERS

Wij mensen zijn vaak nieuwsgierig. Van bekende mensen, b.v. een schrijver zouden we graag willen weten "Hoeveel kinderen heeft hij", of "Zou hij ook gewoon van erwtensoep houden". Jaren geleden, na het verschijnen o.a. van Vladimir Nabokov's boek Lolita, las ik eens een schitterend kort verhaal van hem. Ik was verrast toen ik las dat hij sinds zijn jeugd een expert en verzamelaar van vlinders was. Voor mij was zo'n vrijetijdsbesteding iets heel geheimzinnigs.

Dat wil zeggen: tot half augustus van dit jaar, toen wij op vakantie gingen. Mijn man sjoede zijn windsurfplank op de auto; ik daarentegen stopte mijn splinter-nieuwe Elsevier Dagvlindergids in de koffer. Wij reden naar Grasse in Zuid-Frankrijk.

Zodra Joop zich op het meer St.Cassien aan het uitleven was, ging ik op zoek naar vlinders, in de hoop een vlotte kennismaking te hebben met deze insecten. (Voor verzamelen voelde ik niet). De omgeving van het meer bestaat uit rotsachtige heuvels die weelderig begroeid zijn. In de erg vochtige lucht van 23-28° C hing een heerlijke geur van maquis: zonverwarmde wilde kruiden, bloemen en grassoorten, bessen- en heidestruiken, lage struiken en hogere bomen. De voetpaden bestonden uit scherpe stenen, maar vlinders waren er wel. Ze dansten voor me uit op het pad en vervolgden rusteloos hun route. Verder lopend, kwam ik bij een smalle inham in het meer, waar een echt vlinderparadijsje was. De aantrekkelijkheid voor de vlinders op dat plekje was de gewone Watermunt. Dat stond er veel op de modderige bodem, afgewisseld met wat Kleine Lisdoddebladeren en ijle Wolfspoot.

Hier, waar de vlinders op hun gemak waren, koos ik een algemeen uitzierend bruin exemplaar uit, om te observeren.

Thuis keek ik in de gids en herkende hem onmiddellijk van de tekening. Tevreden las ik de bijbehorende tekst. Toen deed zich een probleem voor: de beschrijving sprak van "beperkt tot Sardinië". En dat klopte niet helemaal. Ik keek het boek verder door en leerde dat overeenkomstige soorten ook voor kwamen in Egypte! Hier was iets mis en die imposante vlindergids lag zwaar op mijn (amateur)maag. Liet mijn waarnemingsvermogen mij in de steek, of mijn geheugen misschien of had Linnaeus het bij het verkeerde eind?? Na het hele boek met de moed der wanhoop te hebben bestudeerd, begon er toch een lampje bij me te branden. Ondanks vele frustraties en vraagtekens kwam ik tot twee conclusies. Ten eerste, dat ware vlinderkennis beter aan geleerden kan worden overgelaten; ten tweede dat mijn vlinder een alledaags Bruin Zandoogje zou kunnen zijn.

Wijzer geworden nam ik de volgende dag papier en pen mee en mijn oog viel op een bont-gekleurde vlinder. Ik schreef de volgende gegevens op: de grondkleur van de achtervleugels, de hoek van de binnenrand, aanwezigheid van maantjes, vlekken en ringen. Daarna de voorvleugels. Het kostte heel wat buigen, bukken, geduld en vooral veel zweetdruppeltjes en doorzettingsvermogen. Toen ik al deze gegevens op een rijtje had staan, bleek mijn vlinder een gewoon Vuurvlindertje te zijn. Maar ik was op de goede weg en langzaam leerde ik de kunst van het determineren, in het begin moeizaam, later met wat meer zelfvertrouwen.

In het watermunt-gebiedje waren dikke spinnen iedere dag bezig met het weven van uitgebreide webben tussen de Lisdodde-bladeren. De spinnen die hun vijanden afschrikken door een zwart-geel gestreept uiterlijk, waren enigszins giftig. Zeker iedere dag viel er een bruin Zandoogje als hun slachtoffer, soms ook wel gewone vliegen of een sprinkhaan. Later zag ik op mijn watermuntplekje Distelvlinders en allerlei Blauwtjes, waaronder een prachtige *Limenitis reducta* (voorvleugels bruin met grote contrasterende witte vlekken). De familie van de Witjes was ook vrij complex, maar na drie weken determineerde ik met zekerheid een Citroenvlindersoort (mannetje *G.Cleopatra europea* - bovenkant geel met diep oranje middenveld).

Op 7 september had ik nog een laatste ontmoeting met een aardige vlindersoort. Ik zat op een terrasje bij het meer. Een grote donkere vlinder ging vlakbij

uitrusten op een tak van een Olijfboom. Een dame aan een tafeltje naast mij fluis-terde dat die "très rare" was, en samen gingen we kijken. Alleen de onderkant was zichtbaar: een merkwaardig rood-wit-bruin mozaïek, verder een witte band en twee geel-bruine, plus twee korte zwarte staarten. Het bleek een vorstelijk lid van de Vossen-familie te zijn, niet algemeen in Frankrijk, deze *Charaxes jasius*. De Franse naam zegt iets van zijn exotisch uiterlijk: *Pasha à deux Queues*.

Dat waren mijn ervaringen van overdag. Maar helaas, ook tijdens de vakantie gaat de afwas gewoon door en als ik daar 's avonds mee bezig was, kon ik kennis maken met de nachtvlinders. Door de open deuren van het half-gerenoveerde boerderijtje, vlogen ze naar binnen. Hun doel was de pas gewitte muur achter het aanrecht, waar een lampje hing zonder kap. Ze zaten uren lang op die muur, wat het bestuderen voor mij met behulp van het bescheiden boekje *Nachtvlinders in kleur* (Moussault) relatief gemakkelijk maakte (en de afwas dan ? ? c.)

In vergelijking met dagvlinders vond ik de tekening van de nachtvlinders minder ingewikkeld. Op mijn eigen beeldscherm waren kop, borststuk en achterlijf goed te onderscheiden naar vorm en kleur en ook het silhouet van de vleugels en antennen was duidelijk te zien.

Zo ontdekte ik onder mijn afwasgasten een *Baptria tibiale* (een Spannertje met brede witte band op de voorvleugels), het Kleine Visstaartje en een Ipsilon-uil. Ook kwamen op bezoek een *Cilix glaucata* (van de familie Eenstaartjes), een brons-glanzende Iepen-uil en een Lieveleving. De naam Lieveleving kwam me eerst wat overdreven voor, maar toen ik hem beter bekeek had hij door zijn belijning en zijn rose-beige nuances inderdaad de schoonheid van een oud oosters zijden tapijt.

De twee nachtvlinders die het meest opvielen waren een okergeel Drinkervijfje (door de kleur) en een Hageheld-mannetje (door zijn afmetingen). De Hageheld (25-42 mm) heeft lange gekamde antennen en op zijn donkere roodbruine vleugels pronkt een gele band.

Vanaf de tweede week van september werd het weer wisselvallig. Bij mijn observatiepost van overdag, bleef alleen het Bruin Zandogje een trouwe bezoeker. 's Avonds kwamen steeds minder nachtvlinders naar binnen. En uiteindelijk, toen de heide overdekt werd met een lila waas van bloemen, was voor ons de tijd gekomen om naar huis te gaan.

Ik had mijzelf voorgenomen om me eens één keer te verdiepen in vlinders, als een zomervakantie-liefhebberij.

Maar toch, toen ik bij mijn huis in de lage herfstzon een oranje-gekleurde vlinder bovenop een Afrikaantje van dezelfde kleur zag zitten, vloog ik naar binnen om mijn fototoestel te halen. Het vervolg was dat ik toch minstens de naam van de geportretteerde vlinder moest zien op te sporen. (Kleine Vos).

In die week werd ik ook eigenlijk wel benieuwd wie die drukke nachtvlinders waren, die iedere avond langs de tuin zwierven (Gamma-uilen).

En op een avond, toen ik de keukendeur opendeed en een onbeweeglijke Agaatvlinder op de vitrage verraste, wist ik het zeker:

Vanaf nu zullen vlinders mij altijd blijven boeien.

Joanne van Sambeek
